

METHODS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO PRESCHOOL CHILDREN

Botirova Gulsanam¹ Xudoyorova Farangiz²

¹ Samarkand State Institute of Foreign Languages, 1st year student of the Faculty of Roman German

² Samarkand State Institute of Foreign Languages, 3rd year student of the Faculty of Roman German

<https://doi.org/10.5281/zenodo.4719001>

ARTICLE INFO

Received: 23rd April 2021

Accepted: 25th April 2021

Online: 27th April 2021

KEY WORDS

preschool, foreign language, dramatization, graphic dictation, Soviet encyclopedic dictionary, ICT, audio fairy tale, video fairy tale, cartoon

ABSTRACT

In the last few years, learning a foreign language has become a necessity, not a way of self-development. Foreign language has become a mandatory component of education not only in schools and universities, but also in many additional preschools.

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA CHET TILI O'QITISH USULLARI

Botirova Gulsanam¹ Xudoyorova Farangiz²

¹ Samarqand davlat chet tillari instituti, roman-german fakulteti ingliz tili filologiyasining 1-bosqich talabasi

² Samarqand davlat chet tillari instituti Roman German tillari fakulteti 3- bosqich talabasi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 23-aprel 2021

Ma'qullandi: 25-aprel 2021

Chop etildi: 27-aprel 2021

KALIT SO'ZLAR

maktabgacha yosh, chet tili, dramatizatsiya, grafik diktant, sovet ensiklopedik lug'at, AKT, audio ertak, video ertak, multfilm

ANNOTATSIYA

So'nggi bir necha yil ichida chet tilini o'rganish o'z-o'zini rivojlantirishning bir usuli emas, balki zarurat bo'lib qoldi. Chet tili nafaqat maktablar va universitetlarda, balki ko'plab qo'shimcha maktabgacha ta'lim muassasalarida ham ta'limning majburiy tarkibiy qismiga aylandi.

Maktabgacha yoshi, ayniqsa, chet tilini o'rganishni boshlash uchun juda qulaydir: bu yoshdagi bolalar til hodisalariga nisbatan sezgirliги bilan ajralib turadi, ular o'zlarining nutq tajribalarini, tilning "sirlarini" tushunishga qiziqishadi. Ular kichik hajmni osongina va qat'iy eslashadi

Chet tilni o'rganish uchun erta yosh afzalroq bo'lishining yana bir sababi bor. Bola qancha yosh bo'lsa, shuncha kamroq bo'ladi so'z boyligi yilda mahalliy til, ammo shu bilan birga uning nutqiga bo'lgan ehtiyojlari ham kam: kichik bolada aloqa sohalari katta yoshdagilarga qaraganda kamroq, u hali murakkab aloqa muammolarini hal qilishi

shart emas. Bu shuni anglatadiki, u chet tilini o'zlashtirganda, ona va chet tillaridagi imkoniyatlar orasidagi bunday katta farqni sezmaydi va uning muvaffaqiyat hissi kattaroq bolalarnikiga qaraganda yorqinroq bo'ladi.

Bolalarni o'qitish - bu maktab o'quvchilari va kattalarga qaraganda mutlaqo boshqacha uslubiy yondashuvni talab qiladigan juda qiyin masala. Agar kattalar chet tilida gaplashsa, bu uning boshqalarga o'rgatishi mumkin degani emas. Uslubiy jihatdan nochor darslarga duch kelganda, bolalar uzoq vaqt davomida chet tilidan nafratlanishlari va o'z qobiliyatlariga bo'lgan ishonchlarini yo'qotishlari mumkin. Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan faqat tajribali mutaxassislar ishlashi kerak.

Metodika to'g'ridan-to'g'ri ta'lim tadbirlarini o'tkazish bolalarning til qobiliyatlari tuzilishining yoshi va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda qurilishi va ularning rivojlanishiga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Chet tilida muloqot motivatsiya va yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Bolada chet tiliga nisbatan ijobiy psixologik munosabatni yaratish kerak va bunday ijobiy motivatsiyani yaratish usuli o'ynashdir. O'yin - bu ham tashkil etish shakli, ham bolalar ma'lum miqdorda to'planadigan darslarni o'tkazish usuli inglizcha so'z boyligi, ko'plab she'rlar, qo'shiqlar, qofiyalarni sanash va boshqalarni o'rganing. Darslarni o'tkazishning ushbu shakli til ko'nikmalarini va nutq qobiliyatlarini o'zlashtirish uchun qulay sharoit yaratadi. O'yin faoliyatiga ishonish qobiliyati chet tilida nutq uchun tabiiy turtki berishga, hatto eng oddiy iboralarni ham qiziqarli va mazmunli qilishga imkon beradi. Chet tilini o'qitishda o'ynash ta'lim faoliyatiga zid emas, balki u bilan organik ravishda bog'liqdir. To'g'ridan-to'g'ri ta'lim faoliyatidagi o'yinlar epizodik va yakka

bo'lmasligi kerak. Tilni o'rganish jarayonida boshqa tadbirlarni birlashtiradigan va birlashtiradigan uchidan uchigacha o'yin texnikasi zarur. O'yin metodikasi xayoliy vaziyatni yaratishga va bola yoki o'qituvchi tomonidan ma'lum bir rolga qabul qilishga asoslangan. O'yinlar ikki turli bo'lishi mumkin bular: Badiiy yoki ijodiy o'yinlar Bu o'yin va badiiy ijod chegarasida turgan faoliyat turi bo'lib, unga yo'l o'yin orqali bolaga to'g'ri keladi. Ular, o'z navbatida, bo'linishi mumkin:

1. Dramatizatsiya (ya'ni ingliz tilida kichik sahnalarni sahnalashtirish) "O'rmonda" - masalan: chanterelle va ayiq o'rmonda uchrashib, ozgina dialog o'ynaladi (Salom! Men tulkiman. Yugurishim mumkin. Men baliqni yaxshi ko'raman); "Qizil qalpoqcha" va boshqalar.

2. Nozik o'yinlar masalan, grafik diktant, rasmni bo'yash va boshqalar. Rasmlarni bo'yash, bu tinchlantiruvchi, har doim ham informatsion emas, lekin juda keng tarqalgan faoliyat. Masalan, siz tayyor rasmni ko'rsatishingiz mumkin. Bola konturni o'rganayotganda o'qituvchi bu so'zni ko'p marta takrorlaydi, tafsilotlarni nomlaydi. Shunday qilib, biz yangi tilni bolaning o'zi nima qilgani deb nomlanishiga asos solamiz. Grafik diktant - masalan: sinfda bolalarga qaysi rangni bo'yashlari, bolalarga qanday rang berishini aytib berishadi, so'ngra ular hosil bo'lgan tasvirlarni o'qituvchi diktatsiya qilgan rasm bilan taqqoslashadi.

O'yin tarbiyaviy bo'lishi kerak va bu o'yin bo'lishi kerak. Sovet Entsiklopedik Lug'atida o'yin samarasiz faoliyat turi sifatida ta'riflanadi, uning motivi uning natijasida emas, balki jarayonning o'zida. Bu juda muhim belgi... Shu sababli, sinfda o'yinni joriy etish, uning didaktik natijasi o'qituvchi uchun muhim, ammo bolalar faoliyati uchun

rag'bat bo'la olmaydi. Binobarin, o'yin bolalar va hech narsani majburlay olmaydigan kattalar o'qituvchisi o'rtasidagi munosabatlarning uslubini o'zgartirishi kerak: bola faqat o'zi xohlagan paytda va o'zi uchun qiziq bo'lgan paytda va uni xushyoqadiganlar bilan o'ynashi mumkin. Bundan tashqari O'qituvchi nafaqat o'yin tashkilotchisi bo'la oladi - u bola bilan o'ynashi kerak, chunki bolalar katta yoshlilar bilan katta zavq bilan o'ynaydilar va o'yin muhiti tashqi kuzatuvchining nigohi ostida bo'ladi. Shunday qilib, har qanday o'yinning asosini rol o'ynash deb aytishimiz mumkin. Rol o'yinidagi bola o'zi kabi harakat qilishi mumkin, ingliz bolasi yoki kattalar, ertak xarakteri yoki hayvon, tirilgan ob'ekt va boshqalar - bu erda imkoniyatlar cheksizdir.

Chet tilini o'qitishning eng mashhur usullaridan biri bu axborot-kommunikatsiya usullaridan foydalanish kompyuter texnikasi, multimedia, audio va boshqalar kabi. To'g'ridan-to'g'ri ta'lim faoliyatida audio, video hikoyalar, ertaklar, kognitiv materiallardan foydalanish ta'limni individualizatsiya qilishga va maktabgacha yoshdagi bolalar nutq faoliyati uchun motivatsiyani rivojlantirishga yordam beradi. Aynan AKTni chet tilini to'g'ridan-to'g'ri ta'lim faoliyatida qo'llash motivatsiyaning ikki turi rivojlanadi: o'z-o'zini rag'batlantirish, tavsiya etilgan material o'zi qiziq bo'lsa va motivatsiya, bu maktabgacha yoshdagi bolada u o'rganayotgan tilini tushunishi mumkinligi bilan namoyon bo'ladi. Bu mamnuniyat keltiradi va o'z kuchiga ishonchni kuchaytiradi va yanada takomillashtirishga intiladi. O'quv dasturidan ko'ra, ertak, hikoya yoki o'quv filmlarini tinglash yoki tomosha qilish ancha qiziqroq. Bolalar juda tez tilning semantik asoslarini anglaydilar va o'zlari gapira boshlaydilar. Agar o'qitishda to'liq immersiya usuli qo'llanilsa. Ushbu usul

bolaning chet tili bilan muntazam va chuqur aloqasini nazarda tutadi. Bolaning ong osti g'ayrioddiy sezgir bo'lib, hatto aniq natijalar hozir ko'rinmasa ham, bir-ikki yil ichida bolaning g'ayrioddiy rivojlangan lingvistik qobiliyatlariga duch kelish mumkin. Maktabgacha yoshdagi bolaning so'z boyligi bir necha o'nlab so'zlarga yetganda, siz ingliz tilidagi audio ertaklari yordamida to'g'ridan-to'g'ri ta'lim faoliyatini diversifikatsiya qilishingiz mumkin.

Ovozli hikoyalarni quyidagilarga bo'lish mumkin: Sof audio hikoyalar. Ovozli hikoyalar bolalar uchun ingliz tilini o'rganishda katta yordam beradi. Birinchidan, inglizcha kichik hikoyalar yaxshi. Masalan, bolalar bilan siz "Uchta mushukcha", "Uchta kichik cho'chqa" yoki "Juda ko'p Daves" kabi hikoyalarni tinglashingiz mumkin. Audio hikoyaning mohiyati aniq bo'lishi shart, aks holda bola tezda qiziqishni yo'qotadi. To'g'ridan-to'g'ri ta'lim faoliyati qiziqishsiz u unchalik samarali bo'lmaydi.

Audio hikoyalar illyustratsion material bilan birlashtirilgan. Ovozli ertak jarayonida bolalar o'qituvchi bilan birgalikda rasmlarni ko'rib chiqishadi va shu bilan birga so'zlarni talaffuz qilishadi.

Ovozli hikoyalar va "to'liq suvga cho'mish" usuli. Ingliz audio ertaklarini tinglashni yanada qiziqarli qilish uchun siz ertak terapiyasining usullaridan biri - ertak chizishidan foydalanishingiz mumkin. Ammo tinglash paytida rasm chizish, agar ertak syujeti bolaga kamida bir oz tanish bo'lsa, ishlaydi. Shuning uchun ertak ikkinchi yoki uchinchi marta tinglanganda bolalarga qalam va qog'oz beriladi. Haqiqat shundaki, tinglash paytida rasm chizish - bu ma'lumotni bir vaqtning o'zida idrok etish va ko'paytirishning chuqur ko'nikmalariga ta'sir qiluvchi jarayon. Chizish jarayonida bola eshitganlari bilan

assotsiativ aloqalarni shakllantiradi. Ixtiyoriy yoki beixtiyor, rasmda tasvirlangan syujet bilan bog'liq bo'lgan begona so'zlar esga olinadi. Yo'lda, u bir vaqtning o'zida tinglashi va eshitgan narsalarini chizish qobiliyatiga ega ekanligiga e'tibor berish kerak. To'rt yoshdan besh yoshgacha bo'lgan bolalarning aksariyati eshitgan ma'lumotlarini tezda ko'paytirish qobiliyatiga ega emaslar. Ammo olti yoshga kelib, eshitgan ma'lumotlarini takrorlash, rasm chizish, ilova va hk shaklida muntazam ravishda tinglaydigan va ko'paytiradigan bolalar bir vaqtning o'zida tinglash, eshitish, tushunish va talqin qilish qobiliyatini rivojlantiradilar. Ingliz tilini o'rganish uchun videolar ham juda foydalai hisoblanadi. Maqsad videofilm bu maktabgacha va yosh bolalar tomonidan ingliz tilini o'rganishdir kommunikativ usul o'rganish. Dastur materiallari bola uchun qiziqarli, ammo ayni paytda tarbiyaviydir. Bolalar atrofdagi dunyo haqidagi bilimlarga qo'shilib, o'ynab, ingliz tilini o'rganadilar. Leksik va grammatik materiallar ko'ngil ochish usulida kiritiladi. Nafaqat so'z boyligi bilan tanishibgina qolmay, balki ba'zi bir narsalar bilan bajarilishi mumkin bo'lgan harakatni aniq ko'rsatib beradi, bu so'zlarni tez yodlashga va chet tilida oddiy suhbat

qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Ona tilida so'zlashadigan kishining mavjudligi fonetik materialni muvaffaqiyatli o'zlashtirishga yordam beradi.

Multfilmlar ingliz tilida - ingliz tilini o'qitishda eng yaxshi yordamchilardan biri. Bolalar multfilmlarni yaxshi ko'radilar va ularni ketma-ket tomosha qilishdan zavqlanadilar. Shuning uchun ingliz tilidagi multfilmlar bir vaqtning o'zida bolalarga chet tilini o'rgatishning ko'plab muammolarini hal qilishga yordam beradi: bolada "nima uchun bu so'zlarni o'rganish" degan savol yo'q; u multfilm tomosha qilishga qiziqadi va belgilar iboralarini takrorlashni yaxshi ko'radi; multfilmlar bolaga nafaqat yangi so'zlarni o'rganish, balki inglizcha nutq tovushlarini o'rganishda ham yordam beradi; takrorlash - agar bolaga multfilm yoqsa, u xuddi shu multfilmni yoddan o'rganmaguncha qayta-qayta ko'rishga tayyor. Bolalarni chet tiliga o'rgatish uchun videokliplarni maxsus tanlab olish kerak, eng yaxshisi bolaga 2-3 yoshga mo'ljallangan bolalar uchun animatsion qo'shiqlar va multfilmlar (masalan, Maisy Sichqoncha haqidagi videolar). Bolaga bunday multfilmlarni tushunish ancha oson bo'ladi..

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Astafieva M.D. Ingliz tilini o'rganayotgan bolalar uchun ta'til. - M.: Mozaika-sintez, 2009 y.
2. Galskova N.D. Nikitenko Z.N. Chet tillarni o'qitish nazariyasi va amaliyoti. boshlang'ich maktab: uslubiy qo'llanma.-M.: Airis-press, 2004.
3. Guseva L.P. Biz o'ynaymiz, o'qitamiz, o'zlashtiramiz - biz ingliz tilini bilishni xohlaymiz. - Rostov n / a: Feniks, 2009 y.
4. Zemchenkova T.V. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ingliz tili. - M.: VAKO, 2008 yil.
5. Ivanova M.V. Bolalar uchun ingliz tili. - M.: AST: Astrel, 2009 y.
6. Trofimova G.S. Chet tillarni o'qitishning pedagogik asoslari (Subaktika didaktikasi). - Izhevsk: Udmurt universiteti nashriyoti, 1999 y.
7. Kozina S.V. Ingliz tilida maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'til. - M.: TC Sphere, 2008 yil.